

Válková Maciejewska, Monika

Czesko-polski kalejdoskop literacki

Opera Slavica. 2024, vol. 34, iss. 1, pp. 175-178

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2024-1-22>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80578>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20240913

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

- WEIL, J. – KITTLOVÁ, M. (ed.) – HELLER, Jan M. (ed.): *Gogol a anglický román 18. století: srovnávací studie*. Praha: Triáda, 2023, 167 s. Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-358-0.
- WEIL, J. – KOSÁKOVÁ, H. (ed.) – KOSÁK, M. (ed.): *Moskva-hranice*. Praha: Triáda, 2021, 482 s. Spisy Jiřího Weila. Delfín. ISBN 978-80-7474-360-3.

About the author

Tomáš Erhart

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno, Czechia
erhy.tom@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0003-5695-7151>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-22>

Czesko-polski kalejdoskop literacki

KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K. *Czesko-polski kalejdoskop literacki. Problematyka tożsamości, recepcji oraz dialogu międzykulturowego*. Warszawa: Neriton, 2023. 506 s. ISBN 978-83-67245-27-2.

Pod koniec 2023 roku ukazała się książka pani prof. Krystyny Kardyni-Pelikánovej pt. „Czesko-polski kalejdoskop literacki. Problematyka tożsamości, recepcji oraz dialogu międzykulturowego” (nakładem warszawskiego wydawnictwa Neriton, 2023). Publikacja zbiegła się z obchodami stulecia czeskiej polonistyki, pierwszej instytucjonalnej polonistyki na świecie, i wpisała się w przebieg hucznych uroczystości (łącznie z przyznaniem Autorce odznaczenia „Polonicum” za wybitne osiągnięcia w krzewieniu języka polskiego oraz wiedzy o polskiej kulturze i historii na świecie).

Profesor Kardyni-Pelikánova jest badaczką twórczą, o szerokim spektrum zainteresowań, które to fascynacje skupiają się na przybliżaniu relacji polsko-czeskich i czesko-polskich szerokiemu gronu odbiorców (dość przypomnieć inne książki:

Czesko-polskie spotkania literackie: komparatystyka – genologia – przekład;¹ *Uwiedzeni przez polską literaturę. Czeska polonistyka literacka*;² *Pokłosie komparatysty: studia o polskiej i czeskiej literaturze*;³ „*Čechy krásné, Čechy mé...*“ *Czeska i polska literatura we wzajemnych interakcjach*⁴). Choć „Kalejdoskop...” wpisuje się oczywiście w obrany wyżej publikacyjny azymut, to nie można oprzeć się wrażeniu, że znacznie poszerza odbiorczy krąg. Nie bez znaczenia wszak pozostaje fakt, że „Czesko-polski kalejdoskop literacki” jest arcyciekawym zbiorem artykułów, które ukazywały się (w większości) w najstarszym polskim miesięczniku literackim – w „*Twórczości*” – w pierwszej i drugiej dekadzie XXI wieku, w dziale „Przegląd zagraniczny”. Zasięg tych esejów był zatem w dwójnasób szeroki: po pierwsze artykuły docierały do czytelnika ogólnopolskiego pisma, którego afiliacją wcale nie musi być uniwersytet, a który interesuje się twórczością literacką w ogóle, a po drugie dotyczy niebywale szybko zmieniającej się rzeczywistości, niczym, *nomen omen*, w kalejdoskopie. A ten przedmiot ma to do siebie, że, choć tradycyjny, to wciąż zaskakuje, zaciekawia, nie pozwala o sobie zapomnieć, odpręża. Nie inaczej jest z tą książką.

Już we wprowadzeniu Autorka dookreśla gatunek wypowiedzi, z którym czytelnik się spotka. Pisze: „będzie to wypowiedź zmienna nie tylko jako gatunek narracji, lecz także zmieniająca podejmowaną tematykę i problematykę w miarę upływu czasu”.⁵ I tak jest w istocie. Publikacja składa się z dwu części. Pierwsza, o tytule „*Ipse (ja sam) i idem (ten sam)...*” traktuje o szeroko pojętej tożsamości: jej obrazach, odcieniach, kierunkach obieranych w czeskiej kulturze i świadomości (np. „*We własnych oczach: jak Czesi widzą sami siebie?*”). Niezwykle ciekawie prowadzone wywody uczą, niekiedy bawią, a na pewno zmuszają do refleksji nad bliskością naszych narodów („*O czeskich fascynacjach Polską. Bliscy czy dalecy?*”), nad rozciąganą między nami nicią porozumienia i oczarowania (drugi moduł książki dowodzi dobitnie, że jest ono obopólne!). W części tej główną rolę grają takie pojęcia jak ocena, pesymizm, rozważa, żart, język, cele i miejsce w przestrzeni. Są one poddawane głębokiej analizie przez pryzmat czeskich doświadczeń, społecznych zachowań czy poglądów. Teksty szeroko traktują o pograniczu: pograniczu kulturowym (mistycyzm społeczności

1 KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Czesko-polskie spotkania literackie: komparatystyka – genologia – przekład*. Brno: Masarykova univerzita, 2000.

2 KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Uwiedzeni przez polską literaturę: czeska polonistyka literacka*. Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN, 2003.

3 KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Pokłosie komparatysty: studia o polskiej i czeskiej literaturze*. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

4 KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: „*Čechy krásné, Čechy mé...*“: *czeska i polska literatura we wzajemnych interakcjach*. Brno: Masarykova univerzita, 2017.

5 KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Czesko-polski kalejdoskop literacki. Problematyka tożsamości, recepcji oraz dialogu międzykulturowego*. Warszawa: Neriton, 2023, s. 27.

post-sekularnej, kpina, marzenie), literackim (mystyfikacje literackie, Jára Cimrman, przemiany prozy i język opowieści), czy światopoglądowym (rola „hospody” i humoru w życiu człowieka) i, zdałoby się, wpisują się w obronę przez Autorkę swoistą *przygraniczną* strategię literacką: łączą w sobie wywód naukowy i publicystyczny, który na bardzo długo pozostaje w pamięci.

Druga część zmienia optykę. Jest to opis literatury polskiej w czeskim odbiorze, i taki też tytuł część ta nosi. W pięciu dużych rozdziałach przeczytamy odpowiednio o wielkich polonistach, którzy położyli kamień węgielny pod studia polonistyczne, zwłaszcza w zakresie historii literatury, w Czechach i na Słowacji (Jan Máchal, Jiří Horák, Frank Wollman i Karel Krejčí, w rozdziale „Czescy historycy literatur słowiańskich o literaturze polskiej”). W rozdziale „Komparatystyka Mariana Szyjkowskiego” dokładnie przybliżona została sylwetka badacza – szefa pierwszej polonistyki zagranicznej na Uniwersytecie Karola w Pradze i jego intrygujące poglądy. W kręgu literatury pozostaniemy i w dwu następnych partiach, które opisują kolejno polskich twórców w czeskim kontekście (J. Słowacki, Z. Krasieński, C. K. Norwid i tak dziś popularny S. Reymont) oraz podejmują refleksje nad recepcją w Czechach współczesnych polskich klasyków (Cz. Miłosz, Z. Herbert, W. Gombrowicz, W. Szymborska, T. Różewicz).

Ostatni rozdział części poświęconej mistrzom przynależy profesor Krystynie Kardyni-Pelikánovej (sylwetkę Autorki, jej życie i twórczość, przedstawia dr Roman Madecki), co jest należytym zwieńczeniem całej pięknie wydanej publikacji. Niewątpliwie mamy bowiem do czynienia z Badaczką, która spuściznę wielkich opisanych przez siebie Akademików z godnością kontynuuje.

„Czesko-polski kalejdoskop literacki...” na pewno nie jest książką, którą da się raptem tylko przekartkować. Ją się od razu pochłania.

Monika Válková Maciejewska

Literatura:

- KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Czesko-polskie spotkania literackie: komparatystyka – genologia – przekład*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 198 s. ISBN 80-210-2279-5.
- KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: „*Čechy krásné, Čechy mé...*”: *czeska i polska literatura we wzajemnych interakcjach*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 303 stran. ISBN 978-80-210-8691-3.
- KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Pokłosie komparatysty: studia o polskiej i czeskiej literaturze*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 290 stran. ISBN 978-80-210-4366-4.

KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, K.: *Uwiedzeni przez polską literaturę: czeska polonistyka literacka*. Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN, 2003. 285 s. ISBN 83-89348-07-1.

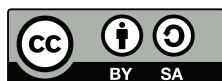
About the author

Monika Válková Maciejewska

Adam Mickiewicz University Poznań, Faculty of Polish and Classical Philology, Center of Polish Language and Culture for International Students, Poznań, Poland

monval@amu.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-5267-4846>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-23>

Dôvetky Alberta Marenčina

MARENČIN, A.: *Kto som. Zápisky–myšlienky–úvahy 1973 – 1996*. Bratislava: Marenčin PT, 2022. 238 s. ISBN 978-80-569-1963-8.

MARENČIN, A.: *Ludská totalita. Zápisky, myšlienky, úvahy 1996 – 2017*. Bratislava: Marenčin PT, 2022. 160 s. ISBN 978-80569-0846-4.

Autorské, biografické heslo Alberta Marenčina (1922 – 2019) informuje, že sa tí, ktorých zaujíma jeho aktívna prítomnosť v spoločenskom pohybe minulého storočia, v európskej kultúre a v umení, nájdu jeho neprehrádnuteľný prínos na postoch spisovateľ, básnik, kolážista aj ilustrátor, prekladateľ, či dramaturg, no aj na poste úspešného autora rozhlasovej a zápisy mediálnej tvorby.

Akademické štúdiá ukončil Albert Marenčin na filozofickej fakulte v Bratislave, po skončení vojny pracoval ako novinár, aby v štúdiách pokračoval v druhej plovici 40. rokov vo Francúzsku, na Sorbonne a na vysokej škole filmovej. Roky prežité v Paríži prirodzene formovali jeho autorskú tvorbu a vyhranili jeho nazeranie na potrebu, hodnotu a tendenciu umenia v kultúrnom živote spoločnosti. Po návrate z európskeho